

Valtion nuorisoneuvosto: Lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

Valtion nuorisoneuvosto on valtioneuvoston asettama asiantuntijaelin, jonka lakisääteisenä¹ tehtävänä on käsitellä nuorten kannalta laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä asioita ja arvioida valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutuksia nuoriin ja nuorille suunnattuihin palveluihin ja toimintoihin.

Taustaa

Nuoruuteen elämänvaiheena kuuluvat erilaiset siirtymät, joiden myötä nuoret aikuistuvat, itsenäistyvät ja harjoittelevat pärjäämistä yhteiskunnassa. Nuoruus on keskeneräisyyden ja oman paikan etsimisen aikaa. Etenkin viime vuosina nuorten ikäluokkien arkea ovat leimanneet monet epävarmuudet. Epävarmuutta tulevaisuudesta on lisännyt muun muassa pandemia-ajan tuoma poikkeustilanne, Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa sekä huoli ilmastonmuutoksesta.²

Nuorista suuri osa opiskelee. Suomessa nuoret itsenäistyvät varhain. Lapsuudenkodista muuttaneiden keskimääräinen poismuuttoikä on 19 vuotta ja harvaan asutulla seudulla muutetaan useimmiten jo alaikäisenä pois lapsuudenkodista opiskelujen vuoksi. 18–20-vuotiaista vielä lähes puolet asuu vanhempien kanssa, mutta 21–23-vuotiaista enää 10 prosenttia.³

Lähes 80 prosenttia 18-29-vuotiaista nuorista asuu vuokralla. Vuokra-asunnon löytämistä hankaloittaa liian korkea vuokrataso ja kilpailu asunnoista. Joka kolmas kokee asuntoihin liittyviä huolia ja muusta elämästä on jouduttu tinkimään tai käymään töissä työn ohella. Joka kolmas on joutunut ottamaan lainaa selviytyäkseen asumiskustannuksista. Tukea asumiseen saadaan vanhemmilta tai lähiomaisilta.⁴

18-29-vuotiaiden ikäryhmästä lähes puolet asuu yksin.⁵ Yksin asuvista nuorista neljänneksellä tulot riittävät asumismenoihin huonosti. Tutkimukset osoittavat, että yksin asuvien nuorten keskimääräinen tulotaso on 1500 euroa. Kuitenkin noin puolet nuorista ansaitsee alle 1 000 euroa kuukaudessa.⁶

1. Asumistuen muutokset iskevät erityisesti nuoriin aikuisiin

Valtion nuorisoneuvosto haluaa nostaa esiin huomion siitä, että asumistuen muutokset kohdistuvat erityisesti nuoriin aikuisiin. Neuvosto on huolissaan siitä, että jo valmiiksi pienituloisiin lukeutuva ikäryhmä joutuu tulemaan toimeen entistä pienemmillä tuloilla. Etenkin asumistuen korvausprosentin laskeminen 80 prosentista 70 prosenttiin kohdistuu isoon joukkoon yksinasuvia nuoria aikuisia.

Yleisen asumistuen piiriin kuuluvista reilu viidennes kuuluu ikäryhmään 20-24-vuotiaat. Tämä ikäryhmä on samalla myös lukumääräisesti suurin yleisen asumistuen saajaryhmä⁷, sillä vuonna 2017 tehty uudistus toi opiskelijat yleisen asumistuen piiriin. Nyt kaavailtu asumistuen lakiuudistus kohdistuu erityisesti

¹ Nuorisolaki 2016/1285

² Nuorisobarometri 2022, 5.

³ Katsaus nuorten hyvinvointiin 2023, 14.

⁴ Nuoret ja asuminen 2020, 4.

⁵ Nuoret ja asuminen 2020, 19.

⁶ Nuoret ja asuminen 2020, 61.

⁷ Kelan asumistukitilasto 2022, 9.

yksinasuviin, joita on 21-23-vuotiaista 57 prosenttia.⁸ Lähes joka kymmenes 20-24-vuotias nuori tippuisi asumistuen muutoksen jälkeen pois yleisen asumistuen piiristä.

Lisäksi valtion nuorisoneuvosto nostaa esiin huomion siitä, että asumistukeen kaavailut leikkaukset vaikuttaisivat erityisesti nuorten naisten saamaan tukeen, sillä selvä enemmistö tuensaajista on naisia. Naiset tekevät useammin osa-aikatöitä ja työllistyvät useammin matalapalkkaisille aloille. Esitetyt muutokset kohdistuisivat jonkin verran työtuloja saaviin ruokakuntiin, jolloin vaikutukset näkyisivät voimakkaimmin juuri naisten kohdalla.

Toimeentulohuolet osuvat jo nykyiseltään melko voimakkaasti vähän koulutettuihin, työttömiin sekä vähemmistöihin identifioituville nuorille⁹. Esimerkiksi ulkomaalaistaustaisten perheiden sosioekonominen asema on suomalaistaustaisten lasten ja perheitä matalampi: ulkomaalaistaustainen lapsi asuu pienituloisessa perheessä neljä kertaa todennäköisemmin kuin suomalaistaustainen lapsi.¹⁰ Valtion nuorisoneuvosto haluaa kiinnittää huomion siihen, että kaavailut asumistuen leikkaukset kohdentuisivat valtaosaltaan edellä mainittuihin ryhmiin lisäten huono-osaisuuden kasautumista sekä ajautumista harkinnanvaraisemman ja hallinnollisesti raskaamman toimeentulon piiriin.

2. Ansiotulovähennyksen poisto hankaloittaa nuorten työllistymistä

Nuorten asema työmarkkinoilla on erityinen, sillä nuoruudessa opiskellaan ja hankitaan tutkinto. Valtion nuorisoneuvosto on huolissaan erityisesti ansiotulovähennyksen poistosta, joka on mahdollistanut matalammalla kynnyksellä ottaa vastaan erityisesti keikka- ja osa-aikatöitä. Niillä on tärkeä merkitys työelämään siirtymisessä ja työkokemuksen kerryttämisessä, joka edesauttaa myöhempää kokoaikaisempaa työllistymistä. Opiskelu on useimmiten kokopäiväistä eikä mahdollista kokoaikaisen työn vastaanottamista. Ilman tutkintoa työllistytään usein suorittaviin työtehtäviin ja ilman työkokemusta sekä verkostoja ei ole pääsyä kokopäiväiseen työhön.

Ansiotulovähennyksen poiston myötä on nähtävissä, että opiskelijat tekevät toimeentulonsa eteen enemmän töitä, valmistumisajat pitenevät ja jo nyt kuormittuneet opiskelijat¹¹ voivat entistä huonommin. Vähennyksen poisto saattaa myös toimia houkuttimena työskennellä harmaassa taloudessa toimeentulon varmistamiseksi.

Valtion nuorisoneuvosto kannustaa etsimään vaihtoehtoisia ratkaisuja säästöjen kohdentamiseksi.

Helsingissä 19.9.2023

Valtion nuorisoneuvoston puolesta,

Jenni Palomäki
vs. pääsihteeri

⁸ Nuoret ja asuminen 2020, 19.

⁹ Nuorisobarometri 2022, 39.

¹⁰ Ulkomaalaistaustaisten nuorten hyvinvointi tutkimusten ja tilastojen valossa 2023, 9.

¹¹ KOTT 2021. Psykkisen kuormittuneisuuden yleisyys.